

B-UPPSATS

FKVA22:4

LUNDS
UNIVERSITET

Erkännande på Afrikas horn - realpolitik eller folkrätt?

Joel Ekström & Thomas Bressler

Abstrakt

Denna uppsats undersöker folkrättsliga och realpolitiska förklaringar till varför Eritrea erhållit internationellt erkänd status och medlemskap i FN medan Somaliland helt saknar internationellt erkännande. Kongruensmetod används för att se om antaganden inom Realistisk teori om realpolitik och makt, samt folkrättsliga principer överensstämmer med utfallet i de båda fallen. Analysen utgår från realpolitik på tre olika analysnivåer samt fyra folkrättsliga faktorer för när erkänd status uppnås. Resultatet visar att folkrätten fungerar enligt ett mål om stabilitet, vilket kan observeras har en styrande effekt på internationell politik i fråga om självbestämmande. Resultatet visar också att detta mål av stabilitet överensstämmer med realistiska antaganden om att staters primära intresse är fortsatt existens och att maktdynamik är den bakomliggande faktorn till hur folkrätten används.

Fallet Eritrea visar att deras folkrättsliga anspråk på självständighet inte uppfylldes förrän realpolitiken tillät, vilket antyder att Somalilands folkrättsliga anspråk på detsamma inte förverkligats på grund av att det saknats realpolitiska incitament, vilket denna text även bevisar.

Nyckelord: *Realism, Folkrätten, Etiopien, Eritrea, Somalia, Somaliland, Erkännande, Självständighet.*

Antal ord: 7895

Innehållsförteckning

1.	Introduktion.....	3
2.	Teori.....	4
2.1	Folkrätten.....	4
2.1.1	Montevideokriterierna.....	5
2.1.2	Rätten till Självbestämmande.....	6
2.1.3	Delandet av en stat.....	6
2.2	Realism.....	7
3.	Metod/Forskningsdesign.....	8
3.1	Metod.....	8
3.2	Material.....	8
3.3	Val av fall.....	8
3.4	Operationalisering.....	8
3.4.1	Oberoende variabler för analys av folkrätten.....	9
3.4.2	Oberoende variabler för analys av realpolitik.....	10
4.	Resultat	11
4.1	Bakgrund.....	11
4.1.1	Eritreas bakgrund.....	11
4.1.2	Somalilands bakgrund.....	11
4.2	Folkrätten.....	12
4.2.1	Eritreas legala anspråk under internationell rätt.....	12
4.2.2	Somalilands legala anspråk under internationell rätt.....	12
4.2.3	Ofrivillig union med värdstaten?.....	13
4.2.4	Brott mot rätten till självbestämmande?.....	14
4.2.5	Värdlandets godkännande.....	16
4.2.6	Behållandet av tidigare gränser.....	17
4.3	Realpolitik.....	18
4.3.1	Realpolitiska incitament för stormakt.....	18
4.3.2	Regional realpolitik till fördel.....	20
4.3.3	Militär vinst över sittande makt.....	21
4.4	Tabeller: Folkrättens och realpolitikens variablevärden.....	23
5.	Diskussion.....	24
6.	Slutsats.....	27
7.	Källförteckning.....	28

1. Introduktion

Att en självutropad stat uppnår erkänd status av andra stater är inte en enkel process. Folkrättens kriterier för vad en stat är uppfylls i flera fall utan att internationellt erkännande följer och det finns exempel (Palestina och Kosovo) på att stater ger sitt erkännande trots folkrättslig praxis av att inte erkänna stater utan tillåtelse från värdstaten.

I fallen Eritrea och Somaliland syns konsekvenserna av erkännande samt dess frånvaro ner på individnivå. Trots deras närliggande tidpunkter för utropad självständighet och deras geografiska närhet visar fallen olika utfall i fråga om internationell status och i båda fallen förefaller detta vara i linje med folkrätten och folkrättslig praxis. Detta gör det relevant att synliggöra om realpolitik varit en bidragande orsak till variationen av utfall. Vårt syfte är att undersöka vilken styrka folkrätten haft i fråga om erkännandet av Eritrea och Somalilands icke-erkända status och i vilken grad realpolitiken är vad som egentligen avgjort utfallet i dessa länder. Fallen är dessutom från en period av stor förändring i internationell politik och dess maktdynamik - kalla krigets slut och Sovjetunionens sönderfall. Även detta är en orsak till varför realpolitik står i fokus för vår analys. Vi använder Realism som teoretiskt ramverk då detta är den huvudsakliga teoriskola som tar hänsyn till just realpolitiska faktorer som militär kapacitet.

Forskningsfråga:

Kan Eritreas internationellt erkända status respektive Somalilands icke erkända status förklaras med realistiska teorier och vilken roll spelar folkrätten i dessa fall - har folkrätten avgörande makt eller är det ett verktyg för realpolitiska motiv?

Med detta syfte och genom vår fråga hoppas vi bidra med insikter om, och testa realismens hållbarhet samt folkrättens styrka, när det gäller erkännande av stater. Vi är då teorikonsumerande. Frågeställningen är även utomvetenskapligt relevant, då världens människor påverkas av politiska beslut som vägleds av realistiska antaganden - i fråga om uteblivet erkännande kan det ta form av att internationell hjälp samt import riskerar att utebli, precis som utländska investeringar som ogärna placeras i osäkra lägen. Det finns även risk för brain drain och att diasporan med eventuell professionell expertis inte vågar flytta tillbaka (Kaplan 2008, s. 152).

2. Teori

2.1 Folkrätten

Eftersom statliga aktörer innehar en rad befogenheter som inte tillfaller icke-statliga aktörer, har man velat definiera vad det är som utgör en stat inom det folkrättsliga ramverket. Dessa befogenheter är bland annat att delta i skapandet av sedvanerätt genom att t.ex. påpeka brister i följandet av internationell lag, delta i slutandet av internationella traktat och åtnjuta privilegier och immunitet från hur man utövar nationell jurisdiktion. Däremot finns det stora meningsskiljaktigheter i denna fråga, vilket har mynnat ut i olika synsätt relevanta för vårt fall (Henriksen 2017, s. 62-63). Generellt sett finns det inga källor inom folkrätten som har företrädare framför andra. Däremot finns det *jus cogens*-regler, vilka betraktas som tvingande att åtfölja. Däri inryms rätten till självbestämmande, vilket vi kommer diskutera mer nedan (Linderfalk 2006, s. 33)

Enligt deklatorisk teori måste en entitet uppfylla ett visst antal förutbestämda kriterier för att bli kallad stat. Alltså, så fort en entitet kan uppvisa att den tillfredsställt ett visst nummer av förutbestämda kriterier så är det en stat (Henriksen 2017, s. 63). Enligt konstitutiv teori menar man att om en entitet som bär kännetecknen av en stat inte är erkänd av andra länder som en sådan, är det heller inte en stat i det internationella samfundets åsikt. Kontemporär folkrätt baseras på deklatorisk teori, däremot har aktioner av erkännande tydligt värde eftersom det betyder att andra stater accepterar att en entitet lever upp till kriterierna för en stat. I praktiken verkar folkrätten alltså följa något slags mellanting mellan konstitutiv och deklatorisk teori (Henriksen 2017, s. 63-64; Ioannidis 2014, s. 976).

För vår analys är FN-medlemskap den avgörande indikatorn för när en entitet erkänts som stat. Detta eftersom medlemskap i FN enbart är öppet för stater att få och därmed signalerar internationellt erkännande - även om detta inte nödvändigtvis innebär att alla stater erkänner landet. FN-medlemskap är dock inte ett måste, vilket kan illustreras med att Schweiz inte blev medlem förrän 2002. Trots det var det ingen som ifrågasatte att Schweiz var en stat innan dess (Henriksen 2017, s. 64-65).

2.1.1 Montevideokriterierna

Montevideokonventionen från 1933 innehåller de mest allmänt accepterade kriterierna för vad som utgör en stat. Dessa är: (a) en permanent befolkning; (b) ett definierat territorium; (c) ett styre; och (d) förmåga att ingå och upprätthålla mellanstatliga relationer. De första två kriterierna kräver inte någon vidare förklaring. Däremot innebär (C) att en stat ska ha ett styre som kontrollerar territoriet och kan säkra dess följsamhet gentemot folkrätten. Detta kriterium upphör däremot att vara relevant så fort en stat är etablerad, vilket Somalia är ett bra exempel på. (D) innebär att en stat ska kunna agera utan att hindras legalt av andra stater. Skottland tas upp som exempel på en entitet som uppfyller alla kriterier förutom det sista. Sist bör det nämnas att en etablerad stats erkända status inte påverkas av temporära störningar i dess självständighet eller kapacitet att träda in i relationer med andra stater. I artikel 3 i konventionen nämns det att den politiska existensen av en stat är oberoende av erkännande från andra stater (Henriksen 2017, s. 64, 66-68).

Trots att Somaliland uppfyller de formella kriterierna enligt ett deklaratoriskt synsätt är det däremot tydligt att stater inte kan stå ensamma i det internationella samfundet. Detta syns bland annat på Somalilands oförmåga att kunna sluta officiella bilaterala avtal eller få finansiellt utvecklingsstöd från exempelvis Världsbanken (Kaplan 2008, s. 152-153). I sin helhet leder oförmågan att kunna kommunicera inom det internationella samfundet till att det fjärde kriteriet i montevideokonventionen inte efterlevs helt, därför att förmågan att kommunicera med andra stater är exklusivt reserverad för stater. Detta skapar en rundgång för de facto-stater som Somaliland och en position i det internationella samfundet som närmast kan beskrivas som ett tillstånd av politisk och ekonomisk 'limbo' (Ioannidis 2014, s. 976-977; Fabry 2010, kap 5, s. 28). Henriksen menar att utövande av folkrätten generellt sett stödjer ett deklaratoriskt synsätt och hänvisar bland annat till ett skiljedomsförfarande om situationen i Jugoslavien 1991. Där skrev man att "desintegrationen av staten Jugoslavien är en fråga om fakta och effekten av erkännande från andra länder enbart är demonstrativt" (Henriksen 2017, s. 64). Men faktumet kvarstår att oförmågan att kunna kommunicera med andra stater, för en entitet som uppfyller kriterierna men inte är erkänd, lämnar utrymme för tolkningen att erkännande från andra stater är avgörande för dess existens, så också för Somaliland. Vi utgår därmed från att folkrätten appliceras utifrån ett konstitutivt synsätt.

2.1.2 Rätten till självbestämmande

Rätten till självbestämmande har efter andra världskriget etablerats som en fundamental del av folkrätten. Den beskrivs för det första i artikel 1 i FN-stadgan, men nämns även i åtskilliga andra viktiga resolutioner. Det stipuleras i formuleringen att “alla människor har rätt att fritt bestämma sin politiska status och bedriva sin egna ekonomiska, sociala och kulturella utveckling”. Under avkoloniseringsprocessen förlitade sig många tidigare koloniala stater sökandes sin självständighet på rätten och lyckades framgångsrikt uppnå just det (Henriksen 2017, s. 69-70)

Det har däremot inte varit lika tydligt huruvida rätten sträcker sig till att inkorporera självständighet för andra folkgrupper som står utan stat. Detta visar sig tydligt i International Court of Justice’s (ICJ) rådgivande åsikt angående Kosovo 2010. Där fastställer man helt enkelt bara att folkrätten inte hindrar Kosovo från att deklarerar självständighet, men ger inga åsikter kring hur folkrätten ställer sig positiv till detta eller inte (Henriksen 2017, s. 70).

Kanadensiska högsta domstolen fastställde i fallet om huruvida territoriet Quebec har rätt att lämna Kanada eller inte, att en befolknings självständighet vanligtvis uppfylls via intern autonomi där man kan bedriva sin egna ekonomiska, sociala och kulturella utveckling *inuti* en existerande stat. Rätten till självbestämmande och eget statskicks blir alltså bara aktuellt under extrema omständigheter när ett folk utsätts för svårt förtryck. Förutsägbarhet och global stabilitet är stöttepelarna folkrätten står på, därför är det sällan folkrätten talar för att bryta en ‘moder-stats’ territoriella integritet. Sammanfattningsvis menar folkrätten att ordning kommer före rättvisa i de flesta fall (Henriksen 2017, 70-71)

2.1.3 Bibehållandet av tidigare gränser

Under dekoloniseringen framgick det tidigt att risken för kaos var stor om alla entiteter med folkgrupper som ville ha självständighet fick det. Därför sanktionerade man endast stater med tidigare bestämda gränser som kvalificerade till självständighet (Fabry 2010, kap 5, s. 24) Detta faller inom en princip kallad *uti possidetis juris* vilken framhåller att gränser överenskomna med traktat ska bibehållas oavsett religiös, etnisk eller politisk tillhörighet (Henriksen 2017, s. 76) Det skrevs in i sjätte paragrafen i FN:s generalförsamlings resolution

1514 att en tidigare koloni inte kan förlora territorier mot sin vilja, oavsett om det gäller yttre hot (annektering) eller inre hot (secession) (Fabry 2010 kap 5, s. 23)

2.2 Realism

Vi använder Realism som teoretiskt ramverk, då detta är den huvudsakliga teoriskola som tar hänsyn till just realpolitiska faktorer som militär kapacitet. Realismen är en teoriskola om internationell politik med en uppsjö förespråkare, vilket bäddar för en enorm bredd och substantiella interna meningsskiljaktigheter (Mearsheimer 2001, s. 13). I denna uppsats utgår vi från det centrala antagandet som de många realistiska inriktningarna har gemensamt: att makt (framförallt militär sådan) är vad som avgör internationell politik (Mearsheimer 2001, s. 12). Makt kan ses som (A)s kapacitet att förmå (B) att göra något denne inte vill (med outcome i fokus), eller helt enkelt som resurserna tillgängliga för en stat (outcome inte väsentligt) (Waltz, 1979 s. 57). Oavsett precis definition operationaliserar vi realismen genom att formulera oberoende variabler utifrån vad som skulle bevisa effekten av makt. Mearsheimer har argumenterat för att internationella institutioner som folkrätten inte ska ses som oberoende variabler med kraft att förändra internationell politik, utan att dessa speglar internationell maktbalans och endast används som verktyg för realistiska intressen (Hall 2014, s. 56). Vad dessa realistiska intressen är har också debatterats. Enligt Kenneth Waltz strävar stater primärt efter (fortsatt) existens, vilket i det anarkiska internationella systemet bäst garanteras av tillräcklig makt (Mearsheimer, 2001, s. 19).

3. Forskningsdesign och metod

3.1 Metod

I denna uppsats använder vi kongruensmetod för att först undersöka om det finns kongruens mellan fallens empiri och folkrätten, och om folkrätten kan sägas vara avgörande för huruvida Eritrea och Somaliland uppnått erkänd status (George - Bennet 2005, s. 181-183). Här används även jämförande analys för att visa likheter och skillnader i hur de två empiriska fallen förhåller sig till folkrätten. Sedan undersöks om realistisk teori kan förklara internationellt erkännande av Eritrea samt uteblivet internationellt erkännande av Somaliland genom att visa att det är de realpolitiska faktorerna som är avgörande till de självutropade staternas internationella status. Även här används jämförande analys för att belysa variation i de realpolitiska faktorerna i respektive fall, vilket vi ser har en kongruens med variationen i utfall - olika internationell status.

3.2 Material

Vår studie utgår från tidigare forskning och består till övervägande del av sekundärkällor såsom vetenskapliga artiklar, encyklopedier och läroböcker, även om enstaka referenser görs till primärkällor.

3.3 Val av fall

Somaliland och Eritrea är två geografiskt och tidsmässigt närliggande fall av utropad självständighet, men med variation i utfall av internationell status. Situerade i en period av stor förändring av maktdynamiken i internationell politik har analys av dessa fall potential att tydligt visa hur händelser på internationell nivå påverkas av folkrätten och realpolitik.

3.4 Operationalisering

Våra två analytiska verktyg är för omfattande för att göra en fullständig analys av alla faktorer. Därför har vi valt ut fyra oberoende variabler i folkrätten och tre i realpolitiken som vi identifierat är grundläggande för utfallet i båda fallen och därmed tjänar syftet som underlag för att jämföra de båda empiriska fallen. I folkrättens fall finns det ett antal teorier för när en entitet är en stat, men det är generellt sett väldigt omtvistat. Däremot har vi

identifierat fyra faktorer i folkrätten som varit relevanta för fallen Eritrea och Somaliland och dessa utgör därmed grunden för vår analys. I realpolitikens fall har vi identifierat hur den uttrycks på olika nivåer och vi definierar därför våra oberoende variabler utifrån dessa nivåer.

3.4.1 Oberoende variabler för analys av Folkrätten

1. Ofrivillig union med värdstaten

Med denna variabel vill vi besvara huruvida frivilligheten i inträdet i en union har påverkat respektive falls utfall. Denna variabel behandlar alltså Eritreas inträde i unionen med Etiopien 1953 och Somalilands med Somalia 1960.

2. Brott mot rätten till självbestämmande

Ett av Eritreas främsta legala argument till förmån för självständighet var att Etiopiens annektering av Eritrea 1962 var ett brott mot internationell lag, då deras rätt till självbestämmande blev kränkt. Här undersöker vi om detta argument var ett instrument för att nästan 30-år senare erhålla självständighet och om detta kan vara applicerbart på Somaliland också.

3. Världstatens godkännande

De enda fallen där utbrytargrupper lyckats få självständighet är med godkännande från dess värdstats regering. Världstaten i detta fallet är den vars regering bekämpar en utbrytargrupp. Suveränitet och territoriell integritet framhålls i folkrätten som okränkbara, både från interna och externa hot. Detta gör det relevant att undersöka hur rätten till självbestämmande, som har *jus cogens*-status, står mot internationell ordning.

4. Behållande av tidigare gränser

Under denna variabel undersöker vi hur pass viktigt det är för en entitet med anspråk på självständighet att den innehar samma gränser som dess koloniala motsvarighet, enligt principen *uti possidetis*. I vårt fall är det även relevant att undersöka hur viktigt det är att staten som vill lämna unionen/staten var koloniserad av en annan kolonialmakt. En viktig distinktion mellan Eritrea och Somaliland är däremot att Eritreas status ändrades från union till provins.

3.4.2 Oberoende variabler för analys av realpolitik

1. Realpolitiska incitament för stormakt

Ett realistiskt synsätt är att viljan från de länder med störst makt avgör hur internationell politik ser ut (Mearsheimer 2001, s 5). Därför utgår vi från storspelare i internationell politik vid denna tidpunkt - USA och Sovjetunionen. Deras ståndpunkt och stöd i dessa två fall analyseras för att se om detta är bidragande till erkännande/icke-erkännande.

2. Regional realpolitik till fördel

Då politiska processer utspelar sig i ett komplext nät av stater i olika storlekar som alla är bidragande till realpolitiken i en region, är det relevant att analysera ståndpunkterna i staterna i Somaliland och Eritreas närhet. Detta i synnerhet då kalla kriget tvingade in stater i det östliga eller västliga lägret.

3. Militär vinst mot sittande makt

Ett annat grundantagande inom Realismen är att militär kapacitet avgör vem som besitter mest makt (Mearsheimer 2001, s 5; Waltz i Keohane s 56). De separatistiska organisationernas relativa makt i förhållande till deras regering undersöks därför också som orsak till framgång/förlust i deras mål av erkännande.

4. Resultat

4.1 Bakgrund

4.1.1 Eritrea

Eritrea var från 1889 till 1941 en italiensk koloni. 1941 ockuperade Storbritannien alla Italiens afrikanska kolonier. Dessa delades upp på olika sätt under tiden efter kriget. Det beslutades i resolution 390A från FN:s generalförsamling att Eritrea skulle bli en autonom federal del av Etiopien. 1952 släppte Storbritannien all kontroll över Eritrea och lämnade över området till Etiopien (Fox 2014, s. 274-277) Etiopien hade under förhandlingarna som ledde fram till resolution 390A utövat påtryckningar för att få maximal kontroll över Eritrea och var inte nöjda med att Eritrea blev just en autonom region. Från 1959 utövades mer etiopisk makt över Eritrea än vad som får utövas i en autonom region för att den ska vara just självstyrande. 1962 röstade Eritreas generalförsamling igenom, med press från en stor etiopisk militärstyrka omgivande regeringsbyggnaderna, att annullera federationen och ingå i Etiopien som dess 14:e provins (Fox 2014, s. 277-278). Under de tre följande decennierna rådde ett inbördeskrig i Etiopien, under vilket kejsare Haile Selassie genom en statskupp avsattes och avrättades av den militärjunta, kallad Derg, som kom att styra landet. I maj 1991 gick president Mengistu Haile Mariam i exil och två år därpå fick Eritrea internationellt erkännande och medlemskap i FN (Fox 2014, s. 278-280).

4.1.2 Somaliland

Somalia var under 1880-talets slut uppdelat mellan tre kolonialstater. Frankrike kontrollerade det territorium som idag utgör Djibouti, Storbritannien den norra delen av landet och Italien de resterande södra delarna. Under andra världskriget vann Storbritannien kontrollen över den italienska delen också (Britannica Academic 2018 1). Den 26 juni 1960 gav Storbritannien båda dessa territorier deras självständighet. Det tidigare brittiska Somaliland hann erkännas av 34 länder innan man den 1 juli samma år valde att förenas med resten av Somalia. Den initiala glädjen över unionen försvann snabbt när man insåg att korruptionen blev värre, statliga program inte fungerade och den elektoral politiken blev allt mer kaosartad. De olika klanerna infekterade politiken och de administrativa systemen och

medlemmar däri sökte nyttomaximera för sina egna klaner. I Somalia är det klan tillhörighet som är den viktigaste sociala tillhörigheten (Kaplan 2008, s. 145-146, 152).

1969 tog Siad Barre makten via en militärkupp och bildade en socialistisk regim som hade en del framgångar i början med reformer som underlättade tillgången till utbildning och sjukvård. Efter regimens misslyckade krig med Etiopien 1977-1978 om landsdelen Ogaden, som traditionellt har setts som en del av ett "storsomalia", blev läget mer instabilt i landet och 1988 utbröt fullskaligt inbördeskrig (Kaplan 2008, s. 146, 148). 1991 hade Barres regim besegrats, och i nordväst utropade regionen Somaliland sin självständighet. Därefter har internationellt erkännande lyst med sin frånvaro (Britannica Academic 2018 2).

4.2 Folkrätten

4.2.1 Eritreas legala anspråk på självständighet under internationell rätt

Eritrea hade tre särskilda argument för självständighet som stat under internationell rätt vilka var: 1) Eritrea var berättigad till självständighet redan i början på FN:s existens i likhet med de andra italienska besittningarna som under den tiden fick självständighet mer generellt. 2) Etiopiens upphävande av federationen 1962 utgjorde en överträdelse mot dess legala skyldigheter till det internationella samfundet och gottgörelsen för det skulle varit Eritreas frihet. 3) Eritrea led av hemska förtryck under hela efterkrigstiden, utan hopp om hjälp från USA. Under de omständigheterna skulle inte Eritrea behövt vara underordnad Etiopien, speciellt inte efter 1962 (Fox 2014, s. 280-281).

4.2.2 Somalilands legala anspråk på självständighet under internationell rätt

Somalilands regering bygger sitt legala fall främst på historisk benämning, varvid dess separata koloniala historia, en kort period av självständighet 1960, faktumet att de självmant gick in i union med Somalia och den tveksamma legitimiteten i 1960 års unionsförklaring, är huvudargumenten. Förutom det menar dess företrädare idag på sin hemsida att: 1) Somalilands självständighet inte skulle bryta mot principen *uti possidetis*. 2) Det finns tidigare prejudikat på separationen av två stater tidigare i union med varandra i Afrika. 3)

Storbritannien gav Somaliland sin självständighet och erkände landet 1960, på basis av att de skulle pröva idén om en union med resten av Somalia genom folkomröstning, varvid de också skulle kunna välja att säga nej. 4) Legitimiteten i 1960 års unionsförklaring är högst tveksam då Somalia och Somaliland skrev på olika versioner av avtalet och därmed kom överens om olika termer för unionen. I detta argumentet hävdar man också att det officiella dokumentet för unionsförklaringen godkändes i efterhand av den ny tillsatta nationella församlingen. Missnöjet med den nya unionsförklaringen demonstrerades också vid en folkomröstning om den 1961 då enbart 17% procent av Somalilands befolkning röstade (Government of Somaliland 2019).

Mycket av detta bekräftas också av akademisk litteratur. Bland annat nämns dess tidigare separata koloniala existens (rätten till självbestämmande), dess korta period av suveräna självständighet (rätten till självbestämmande) och respekt för tidigare koloniala gränser (uti possidetis, rätten till självbestämmande) av Pegg & Kolstø (Pegg & Kolstø 2014, s. 197). Kaplan skriver också om hur Somalilands myndigheter beskriver unionen som upplösningen av ett framgångslöst äktenskap (Kaplan 2008, s. 152).

4.2.3 Ofrivillig union med värdstaten?

Eritrea-Etiopien

1949 tillsatte FN:s generalförsamling en utredning för att avgöra hur den tidigare italienska besittningen Eritreas slutgiltiga status skulle se ut. Muslimer i kustnära områden föredrog självständighet medan kristna kopter i höglandet närmare Etiopien föredrog en union med Etiopien. Beslutet från FN:s generalförsamling blev att Eritrea skulle ingå i en federal union med Etiopien. Eritrea skulle få besluta om sina interna angelägenheter men utrikespolitik, valuta- och försvarsfrågor, med mera, skulle Etiopien ta beslut om. Beslutet fattades baserat på det eritreanska folkets önskemål, global stabilitet och Etiopiens anspråk. Beslutet blev resolution 390A och skulle ratificeras av kejsaren Haile Selassie också, vilket gav beslutet legitimitet både under etiopisk lag och internationell (Fox 2014, s. 275-276). Det finns däremot bevis som pekar på att en överväldigande del av eritreanerna, under tiden för förenandet med Etiopien, hade föredragit självständighet framför en union med Etiopien. Detta pekar på att själva unionen var emot folkets vilja, i kontrast till beslutets grund (Fox 2014, s. 282).

Somaliland - Somalia

Somaliland valde 1960 att självständigt gå in i union med resten av Somalia vilket skiljer sig tydligt från Eritreas fall. Däremot betyder inte det att de har svagare anspråk på självständighet. Somaliland är en av få *de facto*-stater som har så pass rättmätiga anspråk. Kombinationen av dess tidigare separata koloniala existens, korta period av suveräna självständighet och respekt för tidigare koloniala gränser ger Somaliland en unik legitimitet sett till kontemporär tolkning av självbestämmande. Erkännande av Somaliland som en suverän stat faller perfekt i linje med Afrikanska Unionens (AU) insisterande på bibehållande av staters territoriella integritet som den såg ut vid tiden för självständighet (AHG/Res 16(2), 1964). En fakta-sökande utredning av AU fastslog att dessa faktorer gjorde att Somalilands anspråk på självständighet var historiskt unika och självträffande i afrikansk politisk historia (Pegg & Kolstø 2014, s 197).

4.2.4 Brott mot rätten till självbestämmande?

Eritrea - Etiopien

När Etiopien 1962 tvingade fram en omröstning i det eritreanska parlamentet, med hot om våld, om att ingå som Etiopiens 14:e provins var det därför lätt för det internationella samfundet att avgöra om dess legitimitet. Generalförsamlingen övervägde och avfärdade en fullständig eritreansk integration i Etiopien (Fox 2014, s. 277-278 & 292). Denna händelse kom att bli ett av de viktigaste argumenten för självständighet Eritrea kom att ha under deras 30-åriga krig med Etiopien (Fox 2014, s. 280). Gregory Fox menar i sin huvudteori kring detta argumentet att rätten till självbestämmande för Eritrea dateras före både fredsavtal och generalförsamlingens beslut, då den härstammar ur en generell rättighet given till alla kolonialstater efter andra världskriget. Rätten till självbestämmande framhålls som en omistlig sådan och det stämmer även överens med folkrättens tveksamhet att automatiskt acceptera en stats förgörelse efter en annektering. På frågan om huruvida Eritrea var en förmånstagare till en etiopisk förpliktelse svarar Fox att vid tiden för federationens avskaffande 1962 hade folkrätten tydligt gett entiteter som Eritrea rättigheter gentemot stater som vill neka eller hindra dess autonomi (Fox 2014, s. 286).

Opponenterna till detta argument skulle hävda att principen *ex injuria jus non oritur* (orättfärdiga akter kan inte skapa lag) inte är absolut och det internationella samfundets

eftergivenhet för en stats illegala kontroll av en annan kan leda till ett validerande av det. Medan det internationella samfundet under 30 år var obenägen att agera stöttade både USA och Sovjetunionen under perioder framgångsrika etiopiska regeringars strid mot eritreanska rebeller vilket pekar på en eftergivenhet för realpolitik (Fox 2014, s. 287).

Fall som avviker från *Ex injuria* är få, speciellt i eran under kalla kriget och auktoritativa yttranden om principen under denna period har varit bestämda och utan undantag. Principen har också ansetts appliceras med extra kraft när påstådda rättigheter förvärvade uppstår till följd av överträdelser mot *jus cogens*, såsom territoriell integritet eller rätten till självbestämmande (Fox 2014, s. 287). Staters skyldigheter under internationell lag har däremot förtydligats mer på senare tid av International Law Commission (ILC). FN:s generalförsamling rekommenderade artiklarna som ILC satt ihop 2001. Dessa förklarade de mest relevanta reglerna och principerna när det kommer till staters skyldigheter kallad Articles on Responsibility of States for Internationally Wrongful Acts. Även om artiklarna inte ännu utgivits som traktat har de blivit refererade till i ett flertal fall och anses generellt reflektera sedvanerätten (Henriksen 2017, s. 128). Artikel 30(1) innehåller skyldigheten om att upphöra med det felaktiga agerandet, vilket skulle innebära att Etiopien borde vara skyldiga att upphöra med annekteringen av Eritrea, vilken påbörjades 1962. Artikel 31 stipulerar att en stat är tvungen att säkerställa fullständig ersättning för skadan, vilket faller i linje med Eritreas andra legala argument - att gottgörelsen för överträdelsen skulle varit Eritreas frihet (Henriksen 2017, s. 143-144; Fox 2014, s. 280-281). Artikel 40 och 41 reflekterar den speciella status som brott mot tvingande normer av *jus cogens*-karaktär har. Där menar man att en sådan överträdelse har konsekvenser för alla stater. Enligt artikel 41 är alla stater tvingade att samarbeta för att få ett slut på allvarliga överträdelser, vilket skulle innebära att det internationella samfundets eftergivenhet inför det långa inbördeskriget som följde annekteringen påvisar svårigheter att följa folkrätten och att folkrätten kanske mer lyder under realpolitiska faktorer i vissa hänseenden. Dessa normer är däremot, som tidigare nämnt, först på senare tid tydligt formulerade (Henriksen 2017, s. 145).

Fox själv hävdar som kommentar till den senare utvecklingen av sedvanerätt att det inte är troligt att International Court of Justice (ICJ) skulle gett stöd till en etiopisk annektering av

Eritrea om denna haft medgivande till jurisdiktion i ärendet av båda parter (Fox 2014, s. 287; Henriksen 2017, s. 250).

Somaliland - Somalia

Somalilands myndigheter argumenterar att utropandet av självständighet 1991 var som 'upplösningen av ett framgångslöst äktenskap' vilket gjorde deras fall synonymt med upplösningen av Senegambia (Senegal/Gambia) och Förenade Arabrepubliken (Syrien/Egypten) (Kaplan 2008, s. 152). I anslutning till det kan man tillägga upplösningen av Jugoslavien vars deltagande republiker blev erkända först efter att andra stater bestämde att behandla det som upplösningen av en union liknande det som hände med det forna Sovjetunionen, dock i Somalilands fall utan godkännande från värdstaten (Pegg & Kolstø 2014, s. 197). I detta sammanhang jämför Somalilands myndigheter fallet med Eritrea, som tidigare också var en separat koloni från dess gamla värdstat (Kaplan 2008, s. 152). Somalilands regerings nuvarande argument att Somaliland gick in frivilligt i unionen och att unionen därför bör kunna upplösas står alltså i stark kontrast till Eritreas ofrivilliga inträde och efterföljande annektering då unionen i Somalilands fall inte utgör en direkt kränkning av deras självbestämmande.

4.2.5 Världstatens godkännande?

EPLF hade tillsammans med TPLF ett gemensamt mål att avsätta dess respektive regim, vilket var av sällsam nytta när man 1991 höll en gemensam konferens för de nyttillträdna regeringarna om de båda ländernas framtid. Där godkände Etiopiens regering en folkomröstning om Eritreas öde, då man ansåg att dess framtid skulle få bestämmas av den eritreanska befolkningen. Omröstningen hölls 1993 under uppsyn av FN och hela 99,8 procent av de som röstade föredrog utträde ur unionen. Etiopien accepterade resultatet och formell självständighet utropades 24 maj, följt av FN-medlemskap fyra dagar senare (Fox 2014, s. 279).

När Siad Barre 1991 flydde Mogadishu och Somalia föll in i kaos var det naturligt för SNM, som var tätt knutna till Isaaq-klanen vilka utgjorde 70-procent av befolkningen i Somaliland, att utropa sin självständighet då det inte längre fanns någon repressiv värdstats-regim som stoppade deras anspråk på självständighet. I maj 1991, alltså samma månad som EPLF fick kontroll över Asmara, deklarerade de denna. Utan något internationellt erkännande i sikte

gick Somaliland in i en period av relativ stabilitet och passade på att återuppbygga både infrastruktur och skapa en relativt väl fungerande klan-baserad demokrati (Britannica Academic 2018 1). De har på de två decennier som gått sedan dessa händelser lyckats bibehålla freden och vidareutveckla sin demokrati (Pegg & Kolstø 2014, s. 197) Trots det uteblir erkännandet från andra stater, även om Somaliland faktiskt gör ett bättre jobb än Somalia i att efterleva Montevideokonventionens fyra kriterier (Kaplan 2008, s. 153). Den troliga anledningen till det är just frånvaron av värdstatens godkännande, vilket Mikalus Fabry tolkar som den enda förklaringen till att Eritrea inte hade några problem att bli erkänt, då Europeiska Unionen bara månader innan EPLF gick in i Asmara menat att en rättvis lösning på konflikten enbart kan lösas med Etiopiens territoriella integritet bibehållen. Detta pekar på att om självbestämmande ska få företräde framför territoriell integritet krävs godkännande från värdstaten (Fabry 2010, kap 5, s. 28; Dehousse 1993, s. 153). Detta bevisas även av senare fall då Pegg & Kolstø är inne på samma linje då de utöver Eritrea tar upp även Sydsudan vars självständighet också blev godkänd av värdstaten (Pegg & Kolstø 2014, s. 198)

4.2.6 Behållande av tidigare gränser?

Även om rätten till självbestämmande som bekant stipulerar att “alla människor har rätt att fritt bestämma sin politiska status och bedriva sin egna ekonomiska, sociala och kulturella utveckling” så är folkrätten full av referenser till vikten av territoriell integritet vilket vi själva också märkt i den litteraturen vi tagit med. Alla medtagna artikelförfattare i denna texts resultatstycke om folkrätten stipulerar att rätten till självbestämmande är underordnat territoriell integritet. Vidare ligger det inte helt oväntat i linje med folkrättens uppenbara favoriserande av ordning framför rättvisa som diskuterat tidigare.

Man kan se hur detta påverkar både Somalilands och Eritreas legala argument till självständighet under internationell rätt. Eritrea menar att de var “berättigade till självständighet redan i början på FN:s existens”, då de inte ingick i en koloni med Etiopien och gränserna för italienska Eritrea gick där Eritreas gränser går idag. Somaliland pekar på att de var en separat koloni från resten av Somalia som dessutom faller i linje med gränserna för dagens republik. I stort har detta även påverkat AU:s synsätt på frigörandet av stater i Afrika då man i art. 16(2) menar att alla dess medlemmar är skyldiga att förhålla sig till

tidigare gränser enligt Kairoresolutionen (AHG/Res. 16(2), 1964). Detta pekar på att det snarare är en förutsättning att behålla tidigare koloniala gränser, än blott bara meriterande, för att ens bli tilltänkt att få erkännande som stat.

4.3 Realpolitik

4.3.1 Realpolitiska incitament för stormakt

Eritrea

USA inledde sina relationer med Etiopien under 1900-talets början. Det var dock först under Haile Selassies styre, och från 40-talet och framåt, som USA spelade en avgörande roll i Etiopiens utveckling. Det investerades bland annat i Etiopiens militär, motiverat av kalla krigets realpolitik i regionen, och Etiopien blev en viktig allierad för USA på Afrikas horn (Mehretu 2013, s 52, 58, 66-67). Under 70-talet stötte Etiopien dock på utmaningar i form av uppror och andra oroligheter, motiverat av oljekrisen 1973-1974 samt en oro för Somalias tilltagande militära styrka som finansierades bland annat av Sovjetunionen. Samtidigt växte de separatistiska åsikterna i Eritrea. USA stötte på sin sida Atlanten också på egna problem - Nixon hamnade mitt i Watergate-skandalen och hans efterträdare Gerald Ford fick hantera USAs ekonomiska problem. USAs hjälp till Etiopien uteblev alltså och Haile Selassie avsattes som följd av oroligheterna 1974. Till makten steg istället militärjuntan Derg, vars påstådda brott mot mänskliga rättigheter fick USA att upphöra med sitt stöd till Etiopien (Mehretu 2013, s 68, 70-71). Somalia såg Etiopien som i ett potentiellt försvagat läge, och invaderade Ogadenområdet 1977. President Carter som ogärna ville konfrontera Sovjetunionen lät även då bli att bistå militärjuntan som rörde sig mot kommunismen. Etiopien kom att bryta banden till USA 1977 för att få stöd av Sovjetunionen, som alltså flyttade sina investeringar från Somalia till Etiopien eftersom de ansåg att Etiopien var viktigare för politiken i regionen (Mehretu 2013, s 71; Patman 1993, s. 114). På grund av geopolitik i Indiska Oceanen valde USA då att också byta sida och började stötta Somalia som dock tvingades tillbaka av Sovjet-uppbackade etiopiska trupper (Yordanov 2012, s. 266; Mehretu 2013, s 71). Sovjets ekonomiska och militära stöd stärkte Etiopien, vilket garanterades då de båda länderna skrev under "Treaty of Friendship and Cooperation". Det blev då lättare för Etiopien att dämpa påtryckningarna från Tigrean Peoples Liberation Front (TPLF) som hade siktet inriktat på att bekämpa Derg-regimen, och separatisterna i Eritrean

Peoples Liberation Front (EPLF) (Patman 1993, s. 110, 115). Detta stöd upphörde dock delvis efter 1987 under Gorbatsjovs ledning och den Etiopiska militären kom att tappa i styrka mot rebellgrupperna, som när de kämpade tillsammans blev ännu starkare. Att Gorbatsjov minskade stödet till Etiopien hade på fyra orsaker, enligt Robert Patman. För det första ville Gorbatsjov att Etiopien och Somalia skulle diskutera fredligt, vilket Etiopien vägrade. För det andra lyckades Etiopien inte använda det militära stöd de tidigare fått - vapen och fordon gick ständigt förlorade till rebellstyrkorna och att EPLF/TPLF 1990 stormade och intog en viktig bas i Massawa sågs som en avgörande förlust. Patman skriver att Sovjetiska officerare ansåg att "The EPLF made better use of Soviet equipment captured from the Ethiopians than the Ethiopian army itself was doing". Detta ledde till orsak nummer tre - att Sovjets uppbackning ansågs vara slöseri med pengar och militär, i det allt mer öppna (pga glasnost) hemlandet. Den sista anledningen var att regionala krafter stöttade EPLF/TPLF samtidigt som Etiopien sökte stöd hos bland annat Israel, och Sovjet såg då riskerna av att hamna i mitten av konflikten mellan Israel och arabiska länder (Patman 1993, s. 110, 123-125). Samtidigt som det Sovjetiska stödet till Etiopien minskade stöttade USA både de arabiska länderna i regionen samt de eritreanska separatisterna (Yordanov 2012 s 269). Endast 6 månader efter att Gorbatsjov drog in sitt stöd till Etiopien föll Mengistus regim - Mengistu själv gick i exil (Patman 1993, s. 125).

Somaliland

Sovjetunionen och Somalia hade sedan 1960-talet en till en början blygsam men ändå god relation. Framåt mitten på 1970-talet stärktes relationen med ständigt ökande investeringar och militär hjälp från Sovjet i Somalia (Yordanov 2012 s, 83, 134, 158). Som tidigare nämnts kom stormakterna att byta sida i relation till Ogaden-kriget 1977 och från och med då var USA Somalias största allierade som försåg landet med militärt och ekonomiskt stöd. Detta ökade också under Reagans presidentskap (Yordanov 2012 s 268).

Efter Ogaden-kriget ökade oroligheterna i Somalia (Radanov 2012, s. 260). Rebellgrupper baserat på klaner började ta form under 1980-talet, såsom Somali Salvation Democratic Front (SSDF), United Somali Congress (USC), Somali Patriotic Movement (SPM) och Somali National Movement (SNM) (Geldenhuis 2009, s. 130-131). SNM var tätt knuten till Isaaq-klanen i nordväst som utgjorde drygt 70 procent av befolkningen i Somaliland (Kaplan

2008, s. 148). I slutet av 1980-talet hade dessa grupper genom guerilla-taktik tagit kontroll över stora delar av Somalia, var grupp på sitt håll. En offensiv av SNM eskalerade konflikterna till fullskaligt inbördeskrig 1988 (Geldenhuis 2009, s. 131). USAs stöd gav Siad-regimen kraft i det civila inbördeskriget, dock enbart fram till 1989 eftersom Barre-regimen brast i sin respekt för mänskliga rättigheter (Yordanov 2012 s 296; Patman 1993, s. 124). Geldenhuis skriver att Somalilands självständighetsdeklaration inte genererat internationellt intresse, bland annat för att territoriet förlorade sitt strategiska värde efter kalla krigets slut (Geldenhuis 2009, s. 139-140).

Som nämnts tidigare under punkt 4.4 var Etiopiens godkännande av Eritreas självständighet avgörande för internationellt erkännande. Vad som blir tydligt när stormakternas agerande i Eritrea analyseras är att realpolitiken som förs direkt påverkar hur sannolikt det är att värdstaterna tar upp Eritreas självständighet på sin agenda. Realismen ger då en förklaring till *varför*, och inte bara *hur*, självständighet uppnåtts. Till skillnad från i Eritreas fall lyser dock de realpolitiska faktorerna för att Somalia ska erkänna Somaliland med sin frånvaro.

USA anser att frågan om Somalilands självständighet bör avgöras av Afrikanska Unionen. Med anledning av bristande incitament för stormakter att agera ledande för Somalilands agenda, samt betydelsen av arabiska länders ställningstagande för Eritreanska separatister, är det relevant att nu analysera de regionala krafternas påverkan.

4.3.2 Regional realpolitik till fördel?

En av Somalilands starkaste regionala anknytningar är till Etiopien då Hargeisa är en viktig port för dem, även om de saknar incitamenten att erkänna Somaliland (Geldenhuis 2009, s. 141). Med tanke på gränsdispyterna grannländerna emellan har Etiopien ett intresse av att Somalia förblir fragmenterat och svagt. Därför har Etiopien stöttat både Somaliland och angränsande Puntland. Ett motiv för Etiopien är att stärka sin gräns till Somalia och därmed säkerställa kontroll över Ogaden-regionen. Egypten har å andra sidan intresse av att Somalia stärks för att sätta press på Etiopien, en rival till Egypten. De motsätter sig alltså Somalilands självständighet (Rudincova 2016, s. 222-221). Eritrea har också agerat motverkande för

Etiopien och stöttar Ogaden National Liberation Front som till stor del består av Somalier (Rudinova 2016, s. 222; The Teleraph 2007-10-09).

Eritreas separatister stöttades av flera länder i arabvärlden, däribland Egypten och Palestina. Dessa länders kopplingar påverkade som tidigare visat även Sovjets beslut i att minska stöd till Etiopien. Yordanov lyfter fram Syrien som ett exempel på dessa länders intresse i regionen - separatisterna sågs som arabiska befrielseörelser i kamp mot pro-Israeliska Etiopien (Yordanov 2012 s 108). Länderna i regionen saknar också incitament att följa upp Somalilands erkännande eftersom det kan löna sig mer att låta Somalia representeras med en tom stol i regionala organisationer (Geldenhuis 2009, s. 139-140).

4.3.3 Militär vinst över sittande makt?

Veckan efter att rebellgrupperna vunnit militärt över regeringsmakterna gick TPLF in i Addis Abeba och tog makten i den etiopiska regeringen, samtidigt som EPLF gick in i Asmara och bildade en provisorisk eritreansk regering ledd av EPLFs ledare Issias Afwerki. En konferens hölls mellan de två nya regeringarna där TPLF gick med på att Eritrea skulle få en folkomröstning om sin självständighet. Etiopien accepterade resultatet och formell självständighet utropades 24 maj, följt av FN-medlemskap fyra dagar senare (Fox 2014, s. 279-280). Rebellgruppernas vinst var här avgörande för det politiska inflytande som krävdes för Eritreas erkännande.

SNM lyckades inte få just detta inflytande då splittringen mellan rebellgrupperna var för stor. 1991 var regeringsstyrkorna besegrade och Siad Barre flydde medan USC installerade sig i huvudstaden och utropade Ali Mahdi Mohamed till president (Geldenhuis 2009, s. 131-132). Därefter upphörde samarbetet mellan de många rebellgrupperna och istället tog en kamp vid om vilken klan som skulle få styra landet (Coyne 2008, s. 141). De norra klanerna beslöt samtidigt som USC intog huvudstaden att upplösa 1960 års union och återupprätta Somaliland som suverän stat, vilket den nya presidenten avvisade (Geldenhuis 2009, s. 131-132). SNM godkände heller inte USCs regering (Coyne 2008 s. 141). Den klan-baserade sociala strukturen satte käppar i hjulet för både Somalilands självständighet och Somalias styrning redan från början, med en splittring mellan de väpnade grupperna och utdraget inbördeskrig som resultat (Geldenhuis 2009, s. 131-132).

Så fastän militär överlägsenhet ledde till att Siad Barres regim besegrades har Somaliland inte nått hela vägen. Som visades under 4.3.2 har Etiopien stöttat både Somaliland och Puntland. På senare år har konflikten mellan dessa två regioner trappats upp på grund av gränsdispyter om områdena Sool och Sanaag. Lokala olje- och gasfyndigheter förvärrar situationen då utvinningsrättigheterna lockar även Somalias stat, med spänningar mellan dessa tre sidor som resultat. Puntlands president kom även att bli president för övergångsregeringen i Somalia 2004, vilket gav makt i frågan (Geldenhuis 2009, s. 137; Encyclopedia Britannica). Detta visar hur läget än idag styrs av de rivaliserande krafterna, utan tydligt maktövertag.

4.4 Folkrätten och Realpolitikens Variabelvärden

	Oberoende variabel	Eritrea	Somaliland
1	Ofrivillig union med värdstaten	Ja	Nej
2	Brott mot rätten till självbestämmande	Ja	Nej
3	Värdstatens godkännande	Ja	Nej
4	Behållande av tidigare gränser	Ja	Ja

Tabell 1. Tabellen visar de oberoende variabler vi analyserat utifrån i folkrätten och variabelvärdet speglar resultatet i tabell 3.

	Oberoende variabel	Eritrea	Somaliland
1	Realpolitiska incitament för stormakt	Ja	Nej
2	Regional realpolitik till fördel	Ja	Nej
3	Militär vinst över sittande makt	Ja	Nej*

Tabell 2. Tabellen visar de oberoende variabler vi analyserat utifrån realpolitik och även dessa speglar variabelvärdet i tabell 3.

*SNM deltog i den lyckade kampen mot Barre-regimen, men har inte lyckats få makt över USC.

	Beroende variabel	Eritrea	Somaliland
1	FN-medlemskap (erkännande)	Ja	Nej

Tabell 3. Tabellen visar vår beroende variabel, vars värde vi anser avgörs av de oberoende variablerna.

5. Diskussion

Som vi konstaterat så bör det inte vara något problem för Somaliland att erhålla medhåll från legala instanser som ICJ att Somalilands territoriella anspråk sammanfaller med deras tidigare koloniala gränser (Folkrättens beroende variabel 4), vilket därmed inte bryter mot principen *uti possidetis*. Att Somaliland inte är erkänt av speciellt länder inom AU, som uppmanar till upprätthållande av de koloniala gränserna, bör därför tala emot folkrättens styrka. Den Realistiska förklaringen till varför *uti possidetis* inte är avgörande för ett erkännande av Somaliland är att principen aktiveras först då ett land blir aktuellt för att erkännas - den motiverar inte erkännande i sig. Våra andra folkrättsliga oberoende variabler ger starkare argument för varför Somaliland saknar erkännande från andra stater. Enligt dessa hade erkännande varit mer sannolikt om: 1) de ingått i ofrivillig union med värdstaten, 2) brott mot rätten till självbestämmande förekommit 3) de erhållit värdstatens godkännande till separation. Dessa variabler diskuteras nedan, med motargument från Realistisk teori.

Trots Somalilands regerings argument att en union bör kunna upplösas likt ett framgångslöst äktenskap är vår tolkning att folkrätten inte fungerar så. En skilsmässa kan få laga kraft även om bara en av parterna vill det, men folkrätten är mer reglerad än så och kräver båda parternas medgivande. Eritreas ofrivilliga inträde i unionen med Etiopien byggde mycket på Etiopiens maktanspråk och påstådda historiska rätt och trots hävdande från den FN-tillsatta kommittén att resolution 390A låg i linje med det eritreanska folkets önskningar verkar det vara just mot deras önskningar. Hade Eritreas självständighet blivit aktuell några år senare istället, när dekoloniseringen tagit fart på riktigt, är chansen stor att de erhållit fullständig självständighet redan då. Att Etiopiens starkare makt var avgörande för att Eritrea ingick i ofrivillig union talar dock sitt tydliga realistiska språk. Somaliland gick självmant in i union med Somalia. Somaliland hävdar att de borde vara fria att "skilja" sig från unionen med Somalia, men utan vare sig det folkrättsliga argumentet att ha tvingats in i ofrivillig union (likt Eritrea) eller tillräckliga incitament för omvärlden att acceptera unionens ointetgörande får dessa argument ingen effekt, vilket också syns i fallet Somalilands utfall.

Etiopiens annektering av Eritrea 1962 konstituerade en tydlig överträdelse av normer som ansågs vara av *jus cogens*-karaktär, även om rätten till självbestämmande bl.a. blev tydligare

formulerade först efter kalla kriget. Det förefaller sig också vara enklare att bedöma legitimiteten i ett fall för folkrätten om det finns ett tidigare beslut som bryts mot (Res. 390A). Även om det internationella samfundet under 30 år inte förmådde sig att göra något åt saken, blev Eritreas självständighet 1993 en "fullständig gottgörelse" och eftersom det enligt artikel 41 i ILC:s artiklar från 2001 är en sak som gäller alla stater när en överträdelse görs av normer av *jus cogens*-karaktär kan man se det som att det internationella samfundet agerade retrospektivt när man erkände Eritrea. Det går alltså att anse både att det internationella samfundet följt folkrätten och att det inte följt folkrätten i denna frågan, beroende på vilket tidsperspektiv man har.

Det är i denna glipa av tolkningsmöjligheter som det synliggörs hur realpolitiska faktorer ligger bakom det internationella samfundets tveksamma förmåga att agera enligt folkrättslig sedvanerätt i fråga om rätten till självbestämmande. Etiopiens annektering av Eritrea möjliggjordes av deras starkare makt - och USAs roll för denna växande makt, vilket klargjordes i punkt 4.3.1, ska inte glömmas bort. Förklaringen till varför det dröjde innan artikel 30(1), 31, 40 och 41 av Articles on Responsibility of States for Internationally Wrongful Acts efterlevdes kan finnas i att de inte var delar i traktat än, vilket ger folkrätten visst spelrum. Det finns dock en kongruens mellan Realismens antagande om realpolitiska maktfaktorer och att det dröjde tills Sovjetunionens uteblivna stöd till Etiopien samt rebellernas militära vinst innan artiklarna uppfylldes. Detta talar för att Folkrättens styrka i detta avseende brister. Det framgår inte heller i art. 41 någon tidsram för när andra stater bör agera. Somalilands argument att legitimiteten i deras unionsförklaring med Somalia är tveksam bär viss relevans men representerar inte en tydlig överträdelse av deras rätt till självbestämmande. Självklart representerar Somalias tidigare förtryck av Somaliland ett exempel på den del i rätten till självbestämmande som säger att självständighet kan bli ett alternativ under extrema omständigheter, men då de i nuläget inte utsätts för något förtryck blir detta inte längre lika aktuellt och man kan hävda att självbestämmande i form av autonom region är en situation där rätten till självbestämmande uppfylls. Vi vet dock också att detta interna självbestämmande egentligen inte är tillräckligt för en *de facto*-stat då de bekvämligheter en internationellt erkänd stat åtnjuter är nödvändiga för fortsatt god utveckling. Alltså blir den ofrånkomliga konsekvensen att *de facto*-stater som Somaliland döms till internationell 'limbo'.

Troligen är den tredje oberoende variabeln, värdstatens godkännande, den allra mest avgörande för vår analys av folkrätten i dessa fall. Det framgår också av art. 2(4) i FN-stadgan att staters suveränitet är okränkbara, både från yttre och inre hot. Världstatens suveränitet och territoriella integritet har alltså alltid företräde över separatisters rätt till självbestämmande. Det blev tydligt i dekoloniseringsprocessen att det annars skulle vara som att öppna Pandoras ask om detta inte efterlevs vid staters frigörande från kolonialmakter, vilket också ledde AU att 1964 anta ett synsätt som reflekterar detta. Världstatens godkännande till en separation är alltså, enligt vår tolkning av litteraturen vi tagit till oss, det enda som kan bryta mot staters suveränitet och territoriella integritet. I sin helhet går det att konstatera om man främst utgår ifrån den tredje oberoende variabeln att folkrätten i dessa fall efterlevs.

När de bakomliggande orsakerna lyfts fram för varför världstaterna accepterar eller inte accepterar en utbrytarregion blir det dock också tydligt att det är realpolitik som avgör om självbestämmande och erkännande ens kommer upp på världstatens agenda. Etiopien fick se sig besegrade av TPLF/EPLF, efter att dessa rebeller vunnit på slagfälten och intagit huvudstaden. Militär makt hade tvingat fram politiskt inflytande. En kongruens syns också mellan stormakternas stöd (minskat stöd till Etiopien från Sovjetunionen, samt amerikanskt stöd till Eritreanska separatister), samt regionala makter (Egyptiskt stöd till Somalia, arabiska länders stöd till EPLF/TPLF), och utfallet. I Somalia lyckades rebellerna övermanna regimen, men de många motstridiga åsikterna klanerna emellan, framförallt i den av USC tillsatta presidentens vägran att erkänna Somaliland, innebär att SNM i praktiken inte lyckats vinna över den makt som styr deras öde (åtminstone i fråga om erkänd status).

6. Slutsats

Det finns inget entydigt svar på frågan om varför Somaliland inte är erkänt. Vi har i denna uppsatsen däremot kastat lite ljus på folkrättens tendens att prioritera stabilitet före rättvisa samt det realistiska argumentet att folkrättens prioritering av stabilitet beror på realpolitiska faktorer och att det därför är dessa som förklarar Eritrea och Somalilands olika internationella status.

Det finns kongruens mellan folkrätten och utfallen i våra fall, bland annat då artiklarna i Responsibility of States for Internationally Wrongful Acts (till slut) efterlevdes i fallet Eritrea och att Somaliland inte har samma tydliga argument för att rätten till självbestämmande kränkts. Det är även tydligt att utfallen i både Eritrea och Somaliland är starkt beroende av värdstatens godkännande/icke-godkännande av deras utropade självständighet, vilket är i linje med folkrätten. Det är dock också tydligt att realpolitik avgjort varför internationella samfundet dröjde så länge med att ge Eritrea rätt i deras hävdande av brott mot rätten till självbestämmande och att samma faktorer saknats i Somalilands fall. Världstatens godkännande har också tydligt bevisats bero på den militära kraften som utbrytarstaterna kunnat uppbåda och i Somalilands fall har SNM inte lyckats framtvinga ett erkännande av USC, i motsats till EPLFs lyckade medhåll från TPLF.

I korthet - legala anspråk har varken i Eritreas eller Somalilands fall lett till större förändring förrän realpolitiken tillåtit, vilket talar för Mearsheimers åsikt att internationella institutioner fungerar som verktyg för realpolitik. Nerskalat till sin essens kan folkrättens prioriterade stabilitet före rättvisa sägas spegla Waltz grundläggande realistiska antagande att staters primära intresse är att överleva.

Källförteckning

Primärkällor:

AHG/Res 1-24, 1964: Organisation of African Unity Resolution 1964 res. 1-24

Tillgänglig: [Elektronisk]

https://au.int/sites/default/files/decisions/9514-1964_ahg_res_1-24_i_e.pdf

Hämtdatum 2019-01-13

Sekundärkällor:

Britannica Academic, 2018 1: Britannica Academic, 2018. [Elektronisk] Tillgänglig:

<https://academic.eb.com/levels/collegiate/article/Somaliland/68645> 1

Hämtdatum: 2018-12-15

Britannica Academic 2018 2: Britannica Academic, 2018. [Elektronisk]

Tillgänglig:

<https://academic.eb.com/ludwig.lub.lu.se/levels/collegiate/article/Somalia/108375> 2

Hämtdatum: 2018-12-15

Coyne, Christopher J. 2008. *After War: The Political Economy of Exporting Democracy*. Stanford: Stanford University Press.

Dehousse, Renaud, 1993. "The International Practice of the European Communities: Current Survey," *European Journal of International Law*, no. 4 , 1993, s. 153.

Encyclopedia Britannica: Encyclopedia Britannica, 2018. [Elektronisk] Tillgänglig:

<https://www.britannica.com/place/Somalia/Civil-war#ref1040251>

Hämtdatum: 2019-01-13

Fabry, Mikulas, 2010. *Recognising States: International Society and the Establishment of New States Since 1776*. Oxford: Oxford University Press.

Fox, Gregory, 2014, i Walter, Christian - Antje von Ungern-Sternberg - Kavus Abushov. *Self-determination and succession in international law*. Oxford: Oxford University Press.

Geldenhuis, Deon 2009. *Contested States in World Politics*. Basingstroke: Palgrave Macmillan

George, Alexander L. - Bennet, Andrew 2005. *Case Studies and Theory Development in the Social Sciences*. Cambridge: MIT Press

Government of Somaliland, 2019: Government of Somalilands hemsida [Elektronisk]

Tillgänglig: <http://recognition.somalilandgov.com/legal/>

Hämtdatum: 2019-01-09

Hall, Martin 2014. "Realism" i Gustavsson - Tallberg (red.) *Internationella Relationer*. 3 upl. Lund: Studentlitteratur s. 53-66

Henriksen, Anders, 2017. *International Law*. Oxford: Oxford University Press.

Ioannidis, Christoforos, 2014. "Are the Conditions of Statehood Sufficient? An Argument in Favour of Popular Sovereignty as an Additional Condition of Statehood", *Jurisprudence*, vol. 21, no. 4, s. 974-987

Kaplan, Seth, 2008. "The Remarkable Story of Somaliland", *Journal of democracy*, vol. 19, no. 3, s. 143-157

Linderfalk, Ulf, 2006. *Folkrätten i ett nötskal*. Lund: Studentlitteratur

Mearsheimer, John J. 2001. *The tragedy of Great Power Politics*. New York: W. W. Norton

Mehretu, Assefa 2013. "Partners for Progress and Modernization: Rise and Fall of United States of America's Soft-power Relations with Ethiopia", *Organization for Social Science Research in Eastern and Southern Africa*. vol. 29, no. 2, s. 51-77

Patman, Robert G. 1993. "Soviet-Ethiopian Relations: The Horn of Dilemma" i Margot Light (red.) *Troubled Friendships: Moscows Third World Venture*. London: British Academic Press s. 110-135

Pegg, Scott - Kolstø, Pål 2014. "Somaliland: Dynamics of internal legitimacy and (lack of) external sovereignty", *Geoforum*, voll. 66, s. 193-202

Rudincova, Kateřina, 2016. "Ethiopian Foreign Policy in the Horn of Africa: Informal Relations with Somaliland and their Possible Future Development", *Politeja*, vol. 42, s. 213-226

The Teleraph 2007. "Ethiopia's 'Secret War' forces thousands to flee". Nyhetsartikel. 2007-10-09 [Elektronisk] Tillgänglig:

<https://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/1565668/Ethiopias-secret-war-forces-thousands-to-flee.html>

Hämtdatum 2019-01-13

Waltz, Kenneth N. 1979. "Reductionist and Systemic Theories" i Keohane, Robert O. (red.) 1986. *Neorealism and its Critics*. New York: Columbia University Press. s. 47-69

Yordanov, Radoslav A. 2012. *Soviet Involvement in Ethiopia and Somalia 1947-1991*. Diss. University of Oxford